

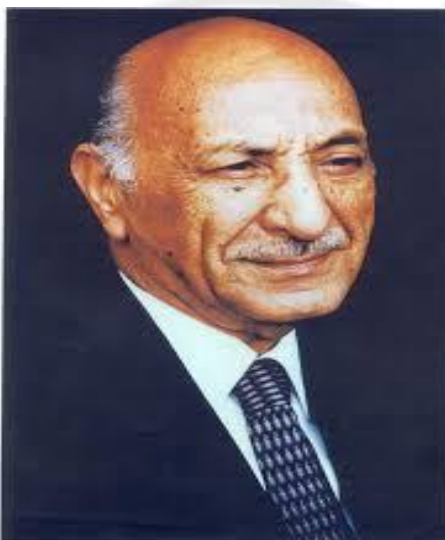

۲۰۱۶/۰۷/۲۳

داکتر نجیب بارکزی

اعلیحضرت بابای ملت در ۴۰ سال حکومتش چه کرد؟

افغانستان عزیز در دورهٔ چهل سال سلطنت فرخندهٔ اعلیحضرت محمد ظاهر شاه "بابای ملت" توانست فاصلهٔ بیشتر از یک قرن را در عرصهٔ های مختلف انکشاف و ترقی ببیماید.

قسمت دوم

۲- دورهٔ صدارت سردار محمد داوود خان در سلطنت اعلیحضرت بابای ملت (۱۹۵۳-۱۹۶۳م):

در سال ۱۹۵۳م با استعفیای سردار شاه محمود خان از مقام صدارت، اعلیحضرت بابای ملت شاغلی سردار محمد داوود خان را به حیث سومین صدراعظم دورهٔ سلطنت مقرر نمود و بلا وقفه سردار محمد داوود خان کابینهٔ اش را اعلان نمود. سردار محمد داوود خان برای یک دهه از سال ۱۹۵۳ الی ۱۹۶۳م به حیث صدر اعظم افغانستان ایفای وظیفه نمود، کارها و اتفاقات مهم که در زمان صدارت سردار محمد

داوود خان صورت گرفته بطور ذیل خلاصه می گردد:

- ❖ مسافرت رسمی "ریچارد نیکسون" معاون رئیس جمهور امریکا به کابل،
- ❖ قرضه سه و نیم ملیون دالری شوروی برای اعمار سیلوی مرکز،
- ❖ برقراری مناسبات سیاسی با چین،
- ❖ تظاهرات و حمله بر سفارت پاکستان در کابل و در مقابل حمله به قونسلگری افغانستان در پشاور،
- ❖ به اثر دعوت رسمی اعلیحضرت محمد ظاهر شاه، "جمال عبدالناصر" رئیس جمهور و زعیم کشور مصر به کابل آمد،
- ❖ اعلان سفر بری علیه پاکستان به تعقیب وخامت روابط دیپلماتیک بین افغانستان و پاکستان،
- ❖ امضای موافقتنامه ترانزیتی با شوروی،
- ❖ در سال ۱۹۵۵م افغانستان به عضویت بانک جهانی و صندوق جهانی پول در آمد،
- ❖ در همین سال ۱۹۵۵م بنا بر دعوت سردار محمد داوود خان صدراعظم افغانستان "نیکیتا خروشچف" (رهبر شوروی بعد از استالین) و بولگانین صدراعظم آن کشور به کابل مسافرت رسمی نمودند،
- ❖ در سال ۱۹۵۶م «عدنان مندرس» صدراعظم جمهوریت ترکیه یک مسافرت رسمی به کابل نمود،
- ❖ در همین سال ۱۹۵۶م بنا بر دعوت اعلیحضرت پادشاه افغانستان "سکندر میرزا" رئیس جمهور پاکستان به کابل سفر نمود،

در جریان همین سال ۱۹۵۶م امور ذیل صورت گرفت:

- عقد قرارداد خرید اسلحه از اتحاد شوروی و جمهوریت سوسیالیستی چکوسلواکیا،
- مسافرت "سردار محمد داوود خان" به اتحاد شوروی،
- در جریان همین سال نخستین پلان پنجساله افغانستان از طرف سردار محمد داوود خان اعلان شد،
- در همین سال سردار محمد داوود خان به پاکستان سفر نمود،
- ❖ در سال ۱۹۵۷م بنا بر دعوت رسمی سردار محمد داوود خان صدراعظم افغانستان «جوانن لای» صدر اعظم جمهوری مردم چین به افغانستان سفر نمود،
- ❖ در جریان همین سال ۱۹۵۷م «سهره وردی» صدراعظم پاکستان به کابل سفر نمود،
- ❖ در همین سال ۱۹۵۷م اعلیحضرت محمد ظاهر شاه بابای ملت بنا بر دعوت زعمای شوروی به ماسکو سفر کردند،
- ❖ در جریان همین سال ۱۹۵۷م سردار محمد داوود خان بنا بر دعوت رسمی زعمای جمهوریت مردم چین به پیکینگ سفر نمود،
- ❖ در سال ۱۹۵۸م موافقتنامه سرحدی با اتحاد جماهیر شوروی به امضاء رسید،
- ❖ در همین سال ۱۹۵۸م "اعلیحضرت بابای ملت" به پاکستان و هند سفر کردند،
- ❖ در همین سال ۱۹۵۸م بنا بر دعوت رسمی دولت شاهی افغانستان «وروشیلوف» رئیس جمهور اتحاد شوروی بکابل سفر نمود،
- ❖ به تعقیب آن سردار محمد نعیم خان وزیر امور خارجه افغانستان به شوروی سفر نمود،
- ❖ در سال ۱۹۵۹م سردار محمد داوود خان به کشور هندوستان سفر کرد، به تعقیب آن «واهر لعل نهر» صدراعظم هندوستان به دربار کابل پذیرفته شد،
- ❖ در همین سال «هرشیولد» سرمنشی ملل متحد بکابل سفر نمود،
- ❖ در همین سال سردار محمد داوود خان به شوروی سفر کرد،
- ❖ در همین سال «ابزنهاور» رئیس جمهور امریکا بکابل سفر نمود،
- ❖ در همین سال سردار محمد داوود خان سفری به لندن انجام داد،
- ❖ در سال ۱۹۶۰م بار دیگر «نیکیتا خروشچف» به حیث صدراعظم شوروی بکابل سفر نمود، به تعقیب آن سردار محمد داوود خان به شوروی و ایران سفر کرد،
- ❖ در همین سال قرارداد دوستی و عدم مداخله با کشور چین به امضاء رسید،
- ❖ در همین سال سردار محمد داوود خان به آلمان غربی سفر نمود،
- ❖ در همین سال سردار داوود خان در کنفرانس کشورهای غیر منسلک در بلغراد شرکت کرد،
- ❖ بتاريخ ۶ اکتوبر سال ۱۹۶۱م قطع روابط دیپلماتیک با پاکستان صورت گرفت،
- ❖ در سال ۱۹۶۲م پلان دوم ۵ ساله افغانستان رسماً اعلان شد،
- ❖ در همین سال اعلیحضرت «محمد رضا شاه» پادشاه ایران بکابل سفر نمود،

- ❖ در همین سال اعلیحضرت بابای ملت به اتحاد شوروی سفر کردند،
- ❖ و بالاخره در همین سال پوهنځی طب ننگرهار افتتاح گردید و غیره . . .

۳- دورهٔ صدارت داکتر محمد یوسف خان در سلطنت اعلیحضرت بابای ملت (۱۹۶۳ - ۱۲۹۶۵۴م):

بعد از استعفیای سردار محمد داوود خان، پست صدارت عظمی افغانستان به فرمان اعلیحضرت محمد ظاهر شاه بابای ملت برای بهتر شدن هرچه بیشتر امور و بحیث اقدام بزرگ بخاطر مشارکت ملی از محدوده دربار خارج ساخته می شود، اعلیحضرت بابای ملت بحیث اولین صدراعظم بیرون از خاندان شاهی "داکتر محمد یوسف خان" را در سال ۱۹۶۳م به این کرسی توظیف می سازد، داکتر محمد یوسف خان کابینه ای جدید را اعلان می کند، کمیته ای برای تسوید قانون اساسی ساخته می شود، از سر گرفتن مناسبات دیپلماتیک با پاکستان اعلان می گردد، قنصلگری های افغانستان در کوئته و پشاور دوباره افتتاح می شود، اعلیحضرت بابای ملت به امریکا سفر می کند، "برژنف" رئیس هیات شورای عالی اتحاد جماهیر شوروی بکابل سفر کرده و سنگ تهاداب انستیتوت پولیتخنیک را در کابل می نهد، معاهدهٔ سرحدی با چین امضاء می گردد، افغانستان به هفت ولایت (واحد اداری) تقسیم می شود، جنرال "ایوب خان" رئیس جمهور پاکستان به کابل سفر می کند، در سال ۱۹۶۴م مسوده قانون اساسی جدید به نشر سپرده شد، در همین سال سرک سالنگ افتتاح می گردد، به تاریخ ۱۹۶۴/۹/۹ لویه جرگه به منظور تصویب قانون

اساسی جدید در کابل دایر گردیده و قانون اساسی جدید تصویب و توسط اعلیحضرت بابای ملت توشیح گردید، در همین سال اعلیحضرت بابای ملت به چین سفر می کند، در سال ۱۹۶۵م داکتر یوسف به هند و شوروی سفر می کند، اعلیحضرت بابای ملت به فرانسه و شوروی سفر می کند، در ۱۹۶۵/۸/۲۶ انتخابات ولسی جرگه آغاز یافته و به پایان می رسد، تعداد نمایندگان به ۲۱۶ تن می رسد.

۴- دورهٔ صدارت محمد هاشم میوندوال در سلطنت بابای ملت (۱۹۶۵-۱۹۶۷م):

در همین سال ۱۹۶۵م داکتر محمد یوسف از پست صدارت استعفی داده و هاشم میوندوال به حیث صدراعظم جدید معرفی می شود، در همین سال افغانستان عضویت بانک آسیایی را بدست می آورد، در سال ۱۹۶۶م رئیس دولت چین «لیو شاوچی» به کابل سفر می کند، "هاشم میوندوال" به مصر و ترکیه سفر می کند، اعلیحضرت بابای ملت به هند و پاکستان سفر می کند، در سال ۱۹۶۷م «کیزنگر» رئیس جمهور آلمان غرب به کابل سفر می کند، در همین سال پلان پنجساله سوم اعلان می گردد، میوندوال به امریکا و فرانسه سفر می کند، موافقتنامهٔ صدور گاز به شوروی امضاء می گردد، مسودهٔ قانون احزاب از طرف مشرانو جرگه (مجلس سنا) تصویب می شود، میوندوال در مذاکرات مجمع عمومی ملل متحد در مورد جنگ اعراب و اسرائیل اشتراک می ورزد، هاشم میوندوال از پست صدارت استعفی داده و ستره محکمهٔ افغانستان افتتاح می گردد.

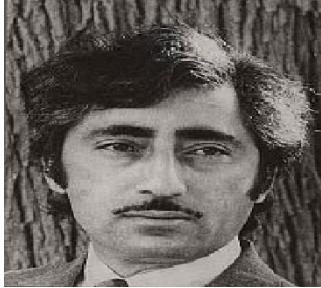
۵- دورهٔ صدارت نور احمد اعتمادی در سلطنت بابای ملت (۱۹۶۷-۱۹۷۱م):

صدارت نور احمد اعتمادی از سال ۱۹۶۷م الی ۱۹۷۱م، کارها، واقعات و اتفاقات که درین دوره صورت گرفته قرار ذیل خلاصه گردیده است:

- ❖ مارشال "تیتو" رهبر یوگوسلاویا بکابل سفر می کند،
- ❖ در سال ۱۹۶۸م کمیسیون اصلاحات اداری تعیین می گردد، صدراعظم ترکیه «جودت سونای» به کابل سفر می کند، صدراعظم فرانسه «جورج پامپیدو» به کابل سفر می کند، اعلیحضرت بابای ملت به شوروی سفر می کند، "عباس هویدا" صدراعظم ایران به افغانستان سفر می کند، نور احمد اعتمادی به اتحاد شوروی سفر می کند، اعلیحضرت بابای ملت به جاپان سفر می کند،

- ❖ در سال ۱۹۶۹م انتخابات دور چهاردهم ولسی جرگه و مشرانو جرگه (شورای ملی) صورت می گیرد،
- ❖ در همین سال "انديرا گاندي" صدراعظم هندوستان به افغانستان سفر می کند، «اگنیو» معاون رئیس جمهوری امریکا بکابل سفر می کند و علیه وی مظاهرات صورت می گیرد،
- ❖ در ۱۹۷۰م «ملک فیصل» پادشاه سعودی بکابل سفر می کند و بالاخره در سال ۱۹۷۱ اعتمادی از پست صدارت استعفی می دهد.
- ❖ مسافرت نور احمد اعتمادی به اتحاد شوروی، و بعد استعفی از پست صدارت...

۶- دوره صدارت داکتر عبدالظاهر در سلطنت بابای ملت (۱۹۷۱-۱۹۷۲م):

داکتر عبدالظاهر از سال ۱۹۷۱م الی ۱۹۷۲م مسؤولیت پست صدارت افغانستان را به عهده می گیرد، کارها و اتفاقات مهم که درین دوره صورت می گیرد بطور ذیل خلاصه گردیده است:

- ❖ مسافرت اعلیحضرت بابای ملت به انگلستان،
- ❖ مسافرت "ذوالفقار علی بهتو" بکابل،

۷- دوره صدارت محمد موسی شفیق در سلطنت بابای ملت (۱۹۷۲-۱۹۷۳م):

کار مهمی که درین دوره صورت می گیرد عبارت اند از:

- ❖ مسئله آب هلمند با عقد قرارداد بین افغانستان و ایران در کابل حل و فصل می گردد که بنام؛ قرارداد آب هلمند یاد می شود؛
- ❖ در همین سال رئیس دولت شوروی «پادگورنی» بکابل سفر می کند،
- ❖ در همین سال قرارداد آب هلمند با ایران توسط ولسی جرگه و به تعقیب آن در مشرانو جرگه به تصویب می رسد،
- ❖ مسافرت اعلیحضرت بابای ملت به لندن،
- ❖ در ۲۶ سرطان سال ۱۳۵۲ سلطنت دو صد ساله افغانستان توسط کودتای سردار محمد داوود خان از بین می رود.

طوریکه دیده می شود، هفت صدراعظم در چهل سال سلطنت بابای ملت مسؤولیت حکومت های افغانستان را به عهده گرفتند و در سال های اخیر سلطنت بابای ملت در حالیکه همه چیز تحت کنترل بود، حاکمیت دولت تام بود، و قانون در سراسر کشور به حد نهایی آن حاکم شده بود، نظم، امنیت و ثبات در سراسر کشور برقرار بود، اعلیحضرت بابای ملت پست صدارت را برای بهبود هرچه بیشتر امور به افراد غیر خانواده تفویض نمود، از یک سو فشارهایی که در سطح منطقه و جهان از سبب رقابت بلاک های غرب و شرق بوجود آمده بود، و از سوی دیگر در داخل کشور، ایجاد گروه های پیرو بلاک های شرق، غرب، مداخله همسایگان، ظهور اسلام گرایان رادیکال که هر کدام شان به شکلی احزاب و جریان های سیاسی در افغانستان ظهور کرده بودند، هیچ کدام ازین صدراعظم ها بیشتر از یک دو یا سه سال درین پست تاب آورده نتوانستند.

یکی از برجستگی های اعلیحضرت بابای ملت در طول سال های حکومتش در سیاست گذاری ها این بود که افغانستان را توانست بین دو قطب مثبت و منفی اتحاد شوروی و ابر قدرت امریکا با حفظ توازن مناسبات بی طرف و بیرون از خطرات نگهدارد، که این موضوع می تواند به نبوغ وی در سیاست گذاری ها گواه باشد.

برای این هدف اعلیحضرت بابای ملت در نخستین سال های مسؤولیت اش، در پی وسعت مناسبات با غرب برآمد، در سال ۱۳۱۵ هجری شمسی پیمان دوستی بین افغانستان و امریکا را به امضاء رسانید. و بخاطر حفظ توازن در ماه سنبله همان سال برای بار سوم پیمان عدم مداخله و بیطرفی بین افغانستان و اتحاد جماهیر شوروی را تجدید نمود (قبل از تأسیس پاکستان).

- ۱- افغانستان در پنج قرن اخیر نوشته میر محمد صدیق فرهنگ
- ۲- افغانستان در مسیر تاریخ نوشته میر غلام محمد غبار

معلومات مختصر در باره انکشاف و ترقی کشور در دورهٔ چهل ساله سلطنت اعلیحضرت بابای ملت:

من با ارج گذاشتن به تمام کوشش‌ها و قربانی‌های این خانوادهٔ شاهی صلح دوست، وطنپرست و ترقی خواه، خواستم گوشه‌ای از کارنامه‌های اعلیحضرت "بابای ملت" را که در دورهٔ ۴۰ ساله توانستند فاصلهٔ بیشتر از یک قرن را در عرصهٔ انکشاف و ترقی وطن ما بپیمایند، قرار ذیل یاد آوری نمایم.

قابل یادآوری است که این ابتکارات فوق العادهٔ زمان سلطنت "بابای ملت"، باید با در نظر داشت شرایط سیاسی، اقتصادی، نظامی (جنگ اول و به تعقیب آن جنگ دوم جهانی و رکود اقتصادی جهان و منطقه) و ساختار اجتماعی جامعهٔ سنتی افغانستان در آن زمان، نقطه شروع کار وی و امکانات (تکنالوژی) در دست داشته آن زمان افغانستان و جهان به طور عادلانه ارزیابی و قضاوت گردد.

"بابای ملت" که به یقین در بهشت برین مقام دارند، در کشور خویش در تمام بخش‌ها کارهای بزرگ انجام داده‌اند.

کارنامه‌های "بابای ملت" در تمام امور کشور چشمگیر بوده که ذیلاً به صورت اختصار و در حد امکان از آنها نام می‌برم:

- در عرصهٔ سیاسی،
- حکومت داری خوب،
- نظامی و دفاعی،
- روابط بین المللی،
- رشد اقتصادی کشور،
- سرمایه گذاری‌ها در شقوق مختلف،
- معارف و تحصیلات عالی،
- سیستم مؤثر عدلی و قضایی،
- تأمین عدالت اجتماعی و فردی،
- و قدم‌های بزرگ به سوی یک دیموکراسی واقعی را باید یادآور شد.

"بابای ملت" در یکی از لویه جرگه‌ها فرموده بودند:

«پدر من "اعلیحضرت محمد نادر شاه شهید"، در مرحلهٔ دوم، آرزوی پاک و بی آلایش‌شان، تأسیس دولتی بود که توسط آن مردم افغانستان با عقیدهٔ راسخ به آیندهٔ این سرزمین، شیرازهٔ امور دولت را خود به دست خویش گرفته، بر اساس رعایت حقوق فردی و تأمین عدالت اجتماعی، راه پر افتخار را به سوی سرنوشت آینده بپیماید».

اعلیحضرت بابای ملت اوضاع منطقه و جهان را بطور دقیق مطالعه نموده و به دقت تحت نظر داشتند و مستشعر از آن بودند که چگونه کشور و ملت خویش را ازین حالت نجات دهند، ولی افسوس که یک تعداد فرزندان ناخلف و قدرت طلب این سرزمین، این راد مرد بزرگ را نگذاشتند تا جلو این طوفان را هم بگیرد و همه چیز را طعمهٔ هوس‌های پلیدشان نمودند.

عصر پیشرفت و ترقی واقعی در افغانستان با تأمل و تانی و در نظر داشت ارزش‌های جامعهٔ سنتی افغانستان از زمان سلطنت "اعلیحضرت محمد ظاهر شاه" آغاز گردیده است.

در کشور پلان‌های انکشافی ۵ ساله و ۲۵ ساله طرح و تا ۲ مرحله کاملاً تطبیق گردید. در مرحلهٔ سوم مشکلات در بودجهٔ کشور وارد گردیده و مرحلهٔ چهارم نیز مؤفانده به اكمال رسید. در نتیجه افغانستان صاحب شاهراه حلقوی، ۱۱ بند بزرگ برق و ده‌ها بند‌های کوچک، ۵۲۰۰ مؤسسهٔ صنایع کوچک و فابریکات گردید. وضع ترانسپورت خصوصی و دولتی شکل بهتر و منظم‌تر را بخود گرفت.

از تأسیسات و فابریکه‌های مهمی که در زمان سلطنت اعلیحضرت محمد ظاهر شاه در افغانستان اعمار شده است قرار ذیل یادآور می‌شویم:

- اعمار فابریکه نساجی جبل السراج به کمک انجنیران امریکایی که سان کوره، سرچ و گامسکوت‌های مختلف تولید میکرد،
- اعمار فابریکهٔ نساجی پل خمیری که سان کوره، انواع چیت ساده و گلدار، انواع کتان‌های مختلف و دستمال‌های روی خشکی، قدیفه‌های حمام و غیره تولید می‌کرد به ریاست افغانها و همکاری انجنیران

۳- فابریکهٔ برق جبل السراج در زمان سلطنت اعلیحضرت امیر حبیب الله خان سراج‌الملت والدین در سال‌های ۱۹۰۰م به کمک انجنیران امریکایی در بالای دریای جبل السراج اعمار و به تولید برق آغاز کرده بود که برای اولین بار مردم جبل السراج و اهالی کابل با برق و روشنی برق آشنا شدند.

- المانی (المان غرب) اعمار شده بود که در حدود دو هزار تن کارگر، میخانیک و مأمور را صاحب کار، شغل و درآمد ساخته بود،
- اعمار فابریکه نساجی گلبهار که انواع منسوجات نخی، انواع کتان، انواع چیت و انواع مختلف گامسکوت و دستمال های پخته ای و قدیفه های حمام و غیره تولید می کرد به ریاست افغانها و همکاری انجنیران المانی بکار افتاده بود که در حدود هفت هزار کارگر و میخانیک و مأمور را از گلبهار و نواحی دور و نزدیک آن صاحب کار، شغل و درآمد ساخته بود که در واقعیت نفقه هفت هزار خانواده افغان تأمین گردیده بود. کارگران و مأمورین این فابریکه بزرگ به شمول فامیل های شان همه دارای کوپراتیف و بیمه صحی بودند
 - اعمار فابریکه بزرگ نساجی بگرامی که انواع مختلف منسوجات و غیره تولید می کرد. این مؤسسه به کمک و همکاری کشور چین که (در حدود پنج هزار کارگر و مأمور) را صاحب کار، شغل و درآمد ساخته بود. تولیدات مشترک هر دو فابریکه، نساجی افغان و بگرامی، کشور عزیز ما را از وارد کردن اجناس مشابه بی نیاز گردانیده و از این ناحیه کشور ما خود کفای شده بود.
 - فابریکه نساجی پشمینه بافی قندهار که انواع مختلف پارچه های پشمی و کشمیره تولید میکرد،^۴
 - فابریکه نساجی کشمیره سازی پل چرخی (ساحه صنعتی کابل) با کمک و همکاری و سرمایه گذاری المان ها (المان غرب) که از پشم شتر، گوسفند و بز افغانستان بهترین کشمیره های قیمتی برای ساختن البسه پشمی و شال ها و پتو های کشمیره به رنگ شتری برای داخل افغانستان و خارج کشور تولید می کرد که از یکطرف ایجاد کار و شغل برای مردم بود و از جانب دیگر از صادرات آن برای دولت عایدی اسعاری متصور بود. همچنان تکه سرج عسکری و کمپل های سرجی ضرورت وزارت دفاع ملی و ژندارم و پولیس در این فابریکه تولید می شد که در گذشته چنین اجناس از بازار های خارج وارد میگردد. در این فابریکه قریب به دو هزار نفر کار میکرد.
 - اعمار فابریکه دوا سازی هوخست المانی در پل چرخی (ساحه صنعتی کابل) که افغانستان را از تولید دوا های مروج آنوقت بی نیاز می ساخت. و باز هم از یکطرف سبب تولید کار و درآمد برای افغان ها می شد و از طرف دیگر سبب جلوگیری از مصارف اسعار برای خرید این دوا ها از خارج می شد،
 - اعمار فابریکه چینی سازی "شاکر" جنگلک که با همکاری متخصصین جاپانی تولید هرگونه ظروف چینی را در بازار های کشور عرضه مینمود.
 - فابریکات صنعتی «سپین زر» که امور انکشاف و ترویج کشت پخته را در آن منطقه متکفل بود، موفق گردید تا تولید و صادرات پخته را از ۲۵۰۰۰ تن به ۲۰۰۰۰۰ تن توسعه دهد. صادرات پخته افغانستان در بازارهای بین المللی، آلمان، اتحاد شوروی، چکوسلوواکیا و غیره از شهرت نیک برخوردار بود. در کنار جین و پرس پخته و صادرات آن تولید صابون و تولید روغن نباتی از دانه های پخته در قندوز، به کمک و همکاری مهندسین و انجنیران چکوسلوواکیا که هزاران افغان را در مزارع پخته، در جن و پرس پخته صاحب کار شغل و درآمد ساخته بود. قرار راپور آنزمان در دستگاه سپین زر و نمایندگی های آن در ولایات در حدود ده هزار نفر کار دائمی داشته و در وقت کمپاین پخته چند هزار بیشتر بحیث روز مزد تأمین حیات میکردند. فابریکه "سپین زر" تولید صابون و روغن نباتی از دانه های پخته در قندوز، به کمک و همکاری مهندسین و انجنیران چکوسلوواکیا که هزاران افغان را در مزارع پخته، در دستگاه های تولید صابون و روغن نباتی صاحب کار شغل و درآمد ساخته بود.
 - فابریکه "قند": تولید بوره از لبلبو در بغلان، به کمک و همکاری مهندسین و انجنیران اتریشی که هزاران افغان را در مزارع کشت لبلبو، در دستگاه های تولید شکر صاحب کار شغل و درآمد ساخته بود.
 - اعمار فابریکه تولید سمنت جیل السراج به ظرفیت یکصد تن سمنت در روز به ریاست افغانی و کمک و همکاری مهندسان و انجنیران چکوسلوواکیا، که (در حدود یک هزار کارگر و مأمور) را صاحب کار، شغل و درآمد ساخته بود و سبب معیشت یک هزار خانواده افغان گردیده بود.

۴- فابریکه پشمینه بافی کابل در سال های ۱۸۸۵م در عهد سلطنت اعلیحضرت امیر عبدالرحمن خان فقید به کمک و همکاری انجنیران المانی اعمار شده بود که انواع مختلف پارچه های پشمی و کشمیره و کمپل های عسکری و تکه برای یونیفورم های عساکر و صاحب منصبان اردوی افغانستان تولید می کرد، برای اولین بار برای حضری مأموران دولت توله های برقی در این فابریکه نصب شده بود و توله اول به ساهت ۷/۳۰ صبح وتوله دوم به ساهت ۸/۰ صبح به صدا می آمد و در کابل و نواحی نزدیک آن شنیده می شد.

۵- قضاوت کنید که در عصر فرخنده سلطنت اعلیحضرت محمد ظاهر شاه بابای ملت ساحه پل چرخی برای چه استفاده می شد! پارک صنعتی کابل یعنی پارک صنعتی افغانستان و بابای ملت آرزو داشت این ساحه به یک شهرک مدرن صنعتی وطنش مبدل شود و گروه های قاتل خلق و پرچم آنجا را به زندان مخوف و کشتارگاه هموطنان خود و قتلگاه بهترین فرزندان این کشور مبدل کردند. چه فرقی!! از زمین تا به سماء

➤ اعمار فابریکه تولید سمنت دهنه غوری به ظرفیت چهارصد تن سمنت در روز به کمک و همکاری مهندسان و انجیران چکوسلوواکیا که (در حدود سه هزار کارگر و مأمور) را صاحب کار، شغل و درآمد ساخته بود و سبب معیشت سه هزار خانواده افغان گردیده بود.

پایان قسمت دوم
ادامه دارد

